

KJAK

MILLUM HALGI-MENNI, HETJUR OG ÓARGADÝR

– Hetta er ein hevdnarferð, og tað sigur kanska mest nakað um høvundin. Hjá teimum, sum fara væl av, at onnur fara illa, er henda bókin uttan iva undirhaldandi lestur, skrivar Karin Kjølbro í sera bersøgnari frásøgn um læknastríðið í Klaksvík í kjalarvørrinum á nýggjastu bókini um stríðið, »Herskin herindi«, sum Arnstein Niclasen hevur skrivað. Kjølbro-familjan var í minnilutanum og varð tí eyðmýkt, happað og kendu tey seg beinleiðis hótt eftir lívinum

Karin Kjølbro

Herskin herðindi, fjórða bók-in, ið viðger vanlukkuliga læknastríðið í Klaksvík frá 1952 til 1956, kom í bóka-handlarnar á olavsøku. Har-umframt hava bæði úvarpið og sjónvarpið havt fleiri sendingar um sama mál, eins og søgufrøðingurin Hans Andrias Sølvará hevur hildið fleiri fyrilestrar. Løgið, at tørvur skal vera á so drúgv-ari umrøðu. Fyribils man tað snúgva seg um meira enn 1000 bókasiður um hetta fýra ára skeið í Klaksvík-ar søgu, har alt - serliga tær báðar seinastu bøkurnar - lýsir støðuna úr sama sjón-arhorni, sonevndu 'adressu-fólksins'. Sostatt eru nógvar endurtøkur.

Tað, sum er øðrvísi í hesi bókini, samanborið við hin-ar, er, at hetta er ein hevdn-arferð, og tað sigur kanska mest nakað um høvundin. Hjá teimum, sum fara væl av, at onnur fara illa, er henda bókin uttan iva undirhald-andi lestur.

Óbærilig og perfid

Bókina hevur Arnstein Niclasen skrivað, hon tel-ur 469 bókasiður og er ein

óheiðurlig herðferð ímóti embætisvaldi, serliga lands-læknanum og sambands-løgmanninum í Føroyum tá, Kristiani Djurhuus. Hesin sat í kollegialari ábyrgd í lands-stýri við Fólkaflokkinum.

Og so er tað politiska valdið í Danmark, sum stend-ur fyri skotum. Gamalt er, at gjald og vald fylgjast. Hesin veruleiki virkaði ikki undir læknastríðnum í Klaksvík. Hugsu um, at hóast vit tá í 1952 høvdu eina heimastýr-isskipan, so vóru tað alsamt danir, ið sum felagsmál sluppu at gjalda, í hesum føri raksturin av Klaksvíkar Sjúkrahúsi; men teir skuldu ikki hava nakað at siga kortini. Tó so, sum tað sær út, so umhugsaðu adressu-fólkini ella 95-ararnir at yv-irtaka sjúkrahúsið í Klaks-vík. Tað er alla æru vert, men eins órealistiskt sum øll Klaksvíksorrustan, ið setti bygðina í krígstøðu.

Hugurin er almikil, tá ein maður, ið nærkast 80 árum, er so altráur. Ymiskt er við ørindunum í slíkum føri. Henda seinasta bókin er meira ein roynd at geva "persónslýsingar", at spilla út og karaktermyrða ávisar persónar, eftir at onkrir fyrst eru jaliga umrøddir.

Fyri ordans skyld verður Kjølbro virðiliga umrøddur í byrjanini av bókini. Hetta so neyvt, at ein prædika hjá honum, hildin í Betes-

ta, verður nágreiniliga um-rødd. Men tó bar til hatta tíðarskeið at lumpa Kjølbro, sum ivaleyst hevði goldið stóran part av útreiðslunum, sum skuldu til fyri at ad-ressufólkið, harímillum and-aligir brøður og arbeidsfólk hjá Kjølbro, kundi fremja sín ágang móti myndugleik-unum, sum komu úr Havn

» Fyri ein ordans skyld verður Kjølbro virðiliga umrøddur í byrjanini. So neyvt, at ein prædika hjá honum í Betesda verður nágreiniliga umrødd

og ikki minni ímóti egnum bygdarfólkum - fimmarum, harímillum børnum og abbaørnum Kjølbro, hvørs feilur var, at tey ikki høvdu undirskrivað adressuna. Tí tá ið 95% stóðu saman, og fjøldin arbeidði hjá Kjølbro, loyvi eg mær at ivast í, hvussu loyal tey vóru móti Kjølbro. Her er eisini vert at nevna, at Klaksvík er upp á seg størsta brøðrasamkoma í verðini. Ein deild hjá Kjølbro - Timburhandilin og verk-staðið har - var beinleiðis kallað bumbufabrikkin.

Helt byrjanina í bókini vera hugfarsliga, men longu

á bls. 51 byrjar happingin og útspillingin av H. D. Joensen.

Mong av ómansligastu revsilógarbrotunum, sum hendu í bygðini, vóru fimm-arar lagdir undir at hava framt; og hendi nakað uttan fyri bygðina, sum 95-arar ikki høvdu tamarhald á, so var tað landslæknin H. D. Joensen, ið varð lagdur undir

móti ávísnum persónum, ið á perfidan hátt skal festast á blað. Høvundurin hevur frítt at fara, tí bæði tey, ið tóku stig til og høvdu ábyrgd av hesum óvirðiliga stríði, liggja undir moldum, og tey, sum vórðu drigin upp í vegna starv sítt, kunnu heldur ikki verja seg av somu grund.

Var bilsin, tá eg fekk bók-ina í hondina. Hvat hava fólk sum Churchill, Vaslac Havel, Martin Luther King og Gan-dhi við læknastríðið í Klaks-vík at gera? Eisini tey eru ein orsök til, at bókin gerst so drúgv, eins og yrkingar og annað, ið eru royndir at lyfta bókina upp á ment-aligt stig. Í fyrsta umfari kanska áhugavert at knýta saman hendingar og gera sammetingar, tí maðurin hevur rættiliga lættan penn. Men løgið at gera so nógv burtur hesum, tá ymiskt, sum hendi í Klaksvík, als ikki sleppur við. Sum frá leið gerst tó greitt, at hetta meira snýr seg um hjá høvundi-num at sýnast at vera lisin mentamaður. Tú gerst ótolin, og tað kenst sum tíðarspilla.

Kjølbro hevði ongan virknan leiklut í læknastríð-num. Mong hildu annars, at læknastríðið snúði seg um at gera upp við stórreiðaran og stórkeypmannin Kjølbro, sum átti lívið í mongum norð-oyingi. Kjølbro helt lítið um ørskapin og skrivaði bein-leiðis til ríkisumboðsmannin

um at fáa endurreist lóg og landaskil.

Sjálvandi var hann sen-tralur í 50-árunum í Klaks-vík, men beinleiðis at fáa tulking av eini prædiku hansara í Betesta tykist burturvið. Sum frá líður er tó greitt, hví tað sær so-leiðis út. Í fyrra lagi, tí Kjøl-bro er brøðramaður og skal umrøðast virðiliga.

Í øðrum lagi, tí hann var illa viðfarin hesi árini. Tað vóru arbeidsfólk hansara eins og harímillum brøður í samkomuni, ið høvdu svikið hann. Tey fóru í mongum fòrum bara á goymslurnar hjá Kjølbro eftir tí, teimum tørvaði til sabotasju og her-verk.

Av hesum orsökum kann verða hent at fara væl um henda hálvgamla góðvarna vinnulívsmannin og brøð-urin.

"Halgimennið" Halvorsen

Snúningsdepilin, sum alt snýr seg um, er Oluf Halv-orsen, lækni. Hann verður beinleiðis gjørdur til halgi-menni. Hann hevði syrgilig-an barndóm, pápin stakk av, og mamman doyði, tá hann var fimm ár. Vaks upp hjá abba og ommu síni. Tá hann var 14, var abbin eisini deyð-ur. Hann hevði eina unnustu, frá hann var 17.

Lestrarárinu á universi-tetinum í Keyppmannahavn